

Baranyi Tamás Péter
Fejérdy Gergely
Molnár Tamás Levente
Soltész Béla

MI VÁRHATÓ EURÓPÁBAN 2023-BAN?

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „Mi várható Európában 2023-ban?”

Baranyi Tamás Péter

Nem volt könnyű 2022 Nagy-Britanniában, hiszen két jelentős intézménnyel lett kevesebb a szigetország az év utolsó harmadában: szeptember 8-án elhunyt II. Erzsébet, minden idők legtovább hivatalban lévő uralkodója; csak két nappal korábban mondott le Boris Johnson miniszterelnök, majd október 25-én utóda, Liz Truss is, aki így az ország történetének [legrövidebb ideig](#) hivatalban lévő miniszterelnöke lett. Mindez nem pusztán azért érdekes, mert rekordokról van szó, hanem világosan jelzik az ország bizonytalanságát, hiszen két fontos intézmény, az erős miniszterelnök és a széles körben elfogadott uralkodó intézménye is megrendült.

Vannak azonban földhözragadtabb problémák is: a [Goldman Sachs szerint](#) az ország jövőre a GDP 1,2 százalékos zsugorodásával kell, hogy számoljon, amit majd csak 2024-ben követ 0,9 százalékos növekedés. Bár a Goldman Sachs predikciója a legtöbb, piacon lévő számításhoz is rosszabb, abban szinte valamennyi szereplő egyetért, hogy Nagy-Britanniát súlyosabban fogja érinteni a várhatóan nem túl mély, de elhúzódó recesszió. Ennek egy sor specifikusan brit oka is van, például az, hogy a brexit következtében [csökkent a szigetország kereskedelme](#) Európával, illetve, hogy csaknem 700 ezer fővel emelkedett a gazdaságilag inaktív polgárok száma. Az inaktívak, akik nem dolgoznak, és nem is keresnek munkát, krónikus betegség miatt nem állnak vissza a munkaerőpiacra, ami valószínűleg részben a „hosszú Covid”, részben a pandémia miatti mentálhigiénés problémáknak tudható be, és nemcsak feszítetté teszi a munkaerőpiacot, de az állami segélyezés miatt megnövekedett terhet is jelent. A brit gazdaság 2023-ban minden bizonnyal magas energiaárakkal, rekordmagas, majd az év közepétől csökkenő inflációval, a háztartások megtakarításainak elpárolgásával és növekvő munkanélküliséggel [fog szembesülni](#), viszont az ingatlanárak csökkenni fognak. Jeremy Hunt pénzügyminiszter [őszi gazdasági beszámolójában](#) elődje adócsökkentéssel és magas szintű állami költéssel számoló, gazdasági káoszhoz vezető programjával ellentétben a stabilitást nevezte meg a legfontosabb prioritásnak. Így csökkenteni kívánják az államadósságot a következő öt évben, és a GDP 3 százalékában maximálják az állami szektor által felvehető hiteleket. Emellett lejjebb viszik a legmagasabb adókulccsal adózók sávját, csökkentik az osztalékkezdvezmény mértékét, és ideiglenes különadót vetnek ki az energiacégekre és áramszolgáltatókra. Emellett a gazdaságilag inaktívvá vált 600 ezer személynek kötelezően fel kell keresnie egy munkaügyi *coach*ot, hogy megpróbálják őket visszavezetni a munkaerőpiacra. A nagy kihívások mellett jó hírekkel is számolhatnak Londonban 2023 elején: valószínűleg mind Indiával, mind Ausztráliával megkötik még

az év elején a régóta tárgyalás alatt lévő szabadkereskedelmi szerződéseket. A brit-indiai szerződés előrejelzések szerint 2030-ig **duplázna meg** a két ország közötti kereskedelmi forgalmat, míg az Ausztráliával kötött már **idén 53 százalékkal**. Ez utóbbinak valószínűleg a szigetország gin- és tonikforgalmazói örülnek a leginkább.

Az ország új miniszterelnöke, Rishi Sunak 2023-as újraválasztásánál **öt prioritást** jelölt meg kormánya számára az előttük álló évre: az infláció megfeleztését, a gazdaság beindítását, az államadósság csökkenő pályára állítását, a kórházi várólisták rövidítését és a „kiscsónakos” átkelés megállítását a Csatornán. Az öt pont inkább tűnik bizalomépítési kísérletnek, mint valódi prioritásoknak, hiszen az első kettőt a gazdasági előrejelzések is előrevetítik, a harmadik be van építve a büdzsébe, így csak az utolsó kettő tekinthető politikai programnak. Nagyobb jelentőségűnek és erősebb témának tűnik Sunak másik felvetése, hogy 18 éves korig minden tanuló számára **kötelezővé tenné a matematika** és az angol tanulását, hogy javítsa az oktatás színvonalát (ma 16 éves korban, a GCSE után a matematika elhagyható az angol rendszerben). Sunak arra is utalt, hogy a 16 éves korban letett előérettségi-szerű GCSE-vizsga helyett hosszabb távon a klasszikus érettségire hasonló **baccalaureat vizsgát** pártolná.

Május lesz talán a legizgalmasabb hónap 2023-ban, mivel 4-én Angliában és Észak-Írországból helyi önkormányzati választásokat tartanak, illetve 8-án koronázzák meg III. Károly királyt. A múlt év őszi politikai zűrzavar és háttérjáratok komolyan megrongatták a Konzervatív Párt népszerűségét, de a toryk a nehezen már túl vannak, és az év első felében valószínűleg felfelé fog elmozdulni a támogatottságuk. Mindközben a Munkáspárt tizenhárom éve most áll a legjobban a felmérések szerint, ami meg is látszik a Labour politikáján: nem kérdőjelezi meg a brexitet, illetve a jelenlegi brit-uniós kapcsolatokat, és próbálnak komoly árnyékkormányt felépíteni, amelynek tagjai szakszerűen nyilatkoznak a köznapok kérdéseiről. Úgy tűnik tehát, hogy az izgalmas 2022 után a Konzervatív Párton belül és a két nagy párt között is **nagyobb értéke lesz** a kiszámítható és unalmas politikának. Bár a legtöbb elemző úgy véli, az év elején tovább zárul az olló a két nagy párt között, általános vélekedés, hogy a Labour több győzelmet arat majd a helyi választásokon. Szintén május elején rendezik Nagy-Britannia „Ukrajna nevében” az Eurovíziós Dalfesztivált, amitől azt várják, hogy segít a rendező Liverpool gazdaságának, és minden bizonnyal hemzsegni fog a külpolitikai kiállításoktól. Néhány nappal később pedig megkoronázzák III. Károlyt, ami valószínűleg az év egyik legfontosabb politikai eseménye lesz az egész világon. Az édesanyjához képest nem népszerű walesi herceg sokakat meglepett azzal, hogy a „vártnál jobban” teljesít, vagyis a britek többsége pozitívan tekint az új uralkodóra. Noha a Harry herceggel és Meghan Markle-lel készült dokumentumfilm, vagy a herceg frissen megjelent, *Tartalék* című, bizalmas hangvételű **viszsaemlékezése** további presztízsvesztést okozhat a Windsor-háznak, a monarchia jövőjével kapcsolatos baljós jóváindulások megvalósulásának egyelőre nincs nyoma, bár kétségtelen, hogy az alkotmányos monarchia fenntartásának hívei Kanadában kisebbségbe kerültek (míg például Ausztráliában nem).

Nagy-Britanniában tehát 2023-at sokan a normálhoz való visszatérés évének szánják a Munkáspárttól Rishi Sunakon át a Buckingham-palotáig, és sokan úgy vélik, III. Károly hitelességén és **egységteremtő képességén** nagyon sok fog múlni a szigetország és az egész Nemzetközösség jövője szempontjából. Magyar szempontból érdekes, hogy III. Károly **valószínűleg idén is ellátogat Erdélybe**, zalánpataki birtokára, immár brit uralkodóként.

Fejérdy Gergely

Nehéz idők várnak Franciaországra 2023-ban. Minden jel arra utal, hogy az országban már korábban is meglévő gazdasági, valamint bel- és külpolitikai nehézségeket felerősítő Covid-19-válság és az ukrajnai háború komolyabb következményei az elkövetkezendő évben fognak látványosan megjelenni.

Ellentétben a tavalyi évvel, idén csupán a szenátusi választás lesz meghatározó belpolitikai esemény Franciaországban. A 2023 szeptemberében esedékes szavazás csak elektorokon keresztül, tehát közvetett módon történik, és csak a szenátorok felét érinti. 170 főt a 348-ból. A voksolás után várhatóan töredezettebb lesz a francia felsőház összetétele, és ez 2023 őszétől akár tovább növelheti a belpolitikai instabilitást, amelyet az államfőhöz kötődő politikai pártok csupán relatív többsége a francia nemzetgyűlésben már jelenleg is okoz. Minden bizonnyal ez a szavazás is tovább erősíti majd azt a folyamatot, amely 2017-ben indult, és amely mára lényegében elsöpörte a „klasszikus” jobb- és balközép pártokat. A 2023 februárjában esedékes szocialista párti főtítkárválasztás sem fog ebből a szempontból változást hozni.

A „klasszikus” pártok gyengüléséből Macron – aki egyébként rendületlenül őrzi a 32-35 százalékos körüli támogatottságát – csak kis mértékben profitál, mindez inkább a politikából teljesen kiábrándultak és a radikális irányba fordulókat számát növeli. Marine le Pen és a pártját vezető új elnök, Jordan Bardella egyre nagyobb mértékben növelik népszerűségüket. A jelenlegi felmérések azt mutatják, hogy a radikális jobboldal személyiségei már most a legkedveltebb politikusok között vannak, ráadásul szinte az [eddig mért legnagyobb támogatottság mellett](#). Mindeközben a baloldalon 2022-ben felállt érdekszövetség (NUPES) lépésről lépésre történő összeomlásának lehetünk tanúi, ami várhatóan folytatódik 2023-ban is. Jean-Luc Mélenchon és pártja (LFI) egyre inkább vesz népszerűségéből, és a megosztottság is felerősödőben van.

A belpolitikai helyzetet tovább nehezítik a gazdasági tényezők is. Ebből a szempontból Macron elnök számára különösen nehéz évet jósolnak az elemzők 2023-ra. Az államfő maga is szokatlanul pesszimista benyomást keltett szilveszteri beszédében, mintegy aláhúzva azt, hogy tudatában van ennek. A növekedés 2,5 százalékos volt 2022-ben, miközben a munkanélküliség tovább [csökkent 7,3-ra](#), és az infláció is alig haladta meg a 6 százalékos értéket. Ezeket a relatíve jó eredményeket azonban csak az ún. „bármilyen áron” stratégia tette lehetővé, amely fenntarthatatlan kettős hiányt eredményezett az államháztartásban (a GDP 4,9 százaléka) és a kereskedelmi mérlegben (156 milliárd euró).

Elemzők várakozásai szerint 2023-ban a franciaországi gazdasági növekedés a legjobb esetben is 0,3 százalékos körül fog alakulni, a termelés a villamosenergia-árak emelkedése, a magasabb bérek és a kereslet visszaesése miatt csökkenni fog, ami tovább gyengíteni majd Franciaország versenyképességét. Az infláció az év első felében várhatólag meghaladja majd a [7 százalékos](#) értéket, és a munkanélküliség ismét [emelkedésnek indulhat](#). A legrosszabb forgatókönyvek szerint az államháztartási hiány megközelítheti akár a GDP 6 százalékos értékét, a kereskedelmi deficit pedig meghaladja majd a 160 milliárd eurót, míg a szuverén államadósság elérheti a GDP [113,7 százalékát](#). Külön nehézséget okoz, hogy a fenti negatív tendenciák várhatóan tartósan jelen lesznek, mert olyan tényezőkkel vannak összefüggésben, amelyek csak hosszabb időkeretben értelmezhetők, így pl. az energiaválsággal, az inflációval, az éghajlatváltozással vagy az Oroszországból, Kínából, Törökországból és Iránból érkező biztonsági fenyegetésekkel. További nehézség, hogy Franciaország számos strukturális problémával küzd. Így például gondot

okoz a demográfiai lassulás és előregedés, amelyet a csökkenő születési [arányszám is felerősít](#), az „elipartalanítás” problémája, az energiaszektor időigényes átalakítása stb. Csak néhány terület, a luxuscikk-előállítás, a repülő- és fegyvergyártás maradhat várhatóan továbbra is húzóágazat. Mindeközben a közszolgáltatások: az oktatás, az egészségügy, a rendőrség és az igazságszolgáltatás területén tovább folyik a lejtemet, ami egyre nagyobb elégedetlenséget szül. A francia társadalmon belül megtalálható feszültségek tovább növekedtek, és a következő évben ez a folyamat még inkább erősödhet. A megkérdezettek [78 százaléka szerint várható](#) súlyos sztrájk és társadalmi konfliktus 2023 első felében. Különösen a nyugdíjreform és a bevándorlási törvény módosítása az, ami akár utcai összecsapásokig is vezethet. Mindkét kérdésben kevés esély látszik átütő változtatásokra, mert ezek a témák nagyon megosztják az országot. Nem véletlen, hogy a francia társadalom egyre kiábrándultabb, pesszimistább és apolitikusabb, ez a tendencia pedig aligha javul 2023-ban.

Macron elnök megpróbál elsősorban technokrata és a centrumot teljesen átfogó kormányzatra támaszkodni a belpolitikában, és elsősorban azt szem előtt tartani, hogy a franciák életszínvonala lehetőség szerinti ne romoljon, mert így talán elkerülhető, hogy a belső feszültségek robbanáshoz vezessenek. 2023-ban aligha fog ez változni. Nem kizárt ugyanakkor, hogy súlyos elnöki népszerűségvesztés és a belső konfliktusok eskalálódása esetén a nemzetgyűlés feloszlására és új törvényhatósági választás kiírására is sor kerülhet.

Macron várhatóan az idei évben is leginkább a nemzetközi porondon próbál látványosan jelen lenni, legyen az politikai vagy sportesemény. 2023-ban Franciaország rendezi a [rögbi-világbajnokságot](#), amely például jó alkalmat nyújt ehhez. Az aktív francia külpolitikát folytató államfők általában népszerűek, mert azt a látszatot keltik, hogy az ország imázsát és befolyását erősítik. 2022-ben azonban egyre inkább az derült ki, hogy Párizs diplomáciai mozgásterét jelentősen visszaszorult. Az ukrajnai háború rámutatott arra, hogy az Egyesült Államok mellett Franciaországnak még az Unió szomszédságában zajló eseményekre sincs valódi befolyása. Párizs ráadásul [Berlinnel is szembekerült](#). 2023-ban bekövetkezhet, hogy a német-francia-tengely 60 évvel az Elysée-szerződést követően képtelen lesz kompromisszumokra. Párizs számára egyre távolibb a francia vezetésű Európa reménye. Franciaország mindazonáltal továbbra is meghatározó szereplő kíván lenni az [uniós témákban](#), és megpróbálja felhasználni Európát saját érdekérvényesítésére. Ahogy korábban, úgy a jövőben is fontos lehet a szorosabb együttműködés a déli országokkal: Spanyolországgal és Olaszországgal. 2023-ban számos olyan kérdés – pl. orosz-ukrán háború, az Unió és az USA kapcsolata, a KAP-reform, a DMA életbelépése, a közös környezetvédelmi és migrációs politikával kapcsolatos előrelépések stb. – kerülnek majd napirendre uniós szinten, amelyek a francia politika szempontjából is kifejezetten meghatározóak.

Franciaország – ahogy 2022-ben, úgy 2023-ban is – közvetítő kívánna lenni a nagy nemzetközi konfliktusokban, de erre limitáltak a lehetőségei. A francia diplomácia idén is aktívan nyomon követi majd az ukrajnai válságon túl a nagy világpolitikai kihívásokat, különösen Kína csendes-óceáni és afrikai politikáját, valamint az Iránban zajló folyamatokat – nukleáris nagyhatalomként is, de azért is, mert Teherán és Párizs között egyre feszültebb a légkör, többek között a *Charlie Hebdo* szatirikus lap miatt. Szintén jelentősebb figyelmet fognak kapni a törökországi választások, már csak azért is, mert több mint [700 ezer török él](#) Franciaországban. Továbbra is prioritást élvez Nyugat-Afrika és különösen a Magreb-térség. Ez utóbbi az energiahordozók és a gyarmati múlt, a terrorizmus elleni küzdelem, a migráció miatt kiemelt területek Párizs számára. Mindazonáltal az Algéria és Marokkó közötti növekvő feszültség komoly kihívást jelenthet majd.

Párizs külpolitikájának támaszaként fontos tényező az ország katonai jelenléte is [a világ különböző pontjain](#). Afrikában azonban ez egyre több nehézséget okoz. 2022-ben a francia erők kénytelenek voltak elhagyni Malit, de a Száhel-övezet több országában még 3000 francia katona teljesít szolgálatot, nagy kérdés azonban, meddig maradhatnak ott a növekvő franciaellenes légkörben. 2023-ban [Burkina Faso esetében](#) például komolyan felmerül, hogy februárban kivonják a francia erőket. Párizs mindazonáltal nem kívánja feladni középhatalmi pozícióját. A jelenlegi, különösen is bizonytalan nemzetközi kontextusban (az ukrajnai háború árnyékában) a 2023-as évre [kiemelkedő mértékben, 3 milliárd euróval](#) növelte hadi kiadásait (összesen 43,9 milliárd euróra), amelyet első sorban felszerelés-fejlesztésre fog fordítani.

A nyugat-európai országok közül Franciaország egyike azoknak, amelyek legkevésbé optimisták a jövőt illetően. Egy 2022-es felmérés szerint a [franciák 83 százaléka pesszimizmian látja a jövőt; 56 százalék szerint rosszabb lesz az élet 2023-ban](#), mint 2022-ben volt, ugyanakkor ez utóbbi csökkenést mutat az [egy évvel korábbi](#), hasonló közvéleménykutatási eredményekhez képest. Sokan vélik úgy, hogy 2023 a nehézségek ellenére a fordulat éve is lehet. Kérdéses, hogy ez utóbbi optimistább hozzáállás mennyire valósul meg, de az biztos, hogy a franciaországi helyzet alakulása Európa jövője szempontjából is meghatározó marad.

Molnár Tamás Levente

Idézve a klasszikust, a tavalyi [előrejelzésünk](#) ugyan elképesztően magas valóságtartalmú volt, de 100 százalékosnak azért nem volt mondható. Tavaly év elején a jösgömbben leginkább előforduló képek a Covid-19 utáni kilábalást, az ellátási láncok töredezettségének csökkenését, a francia EU-elnökség következtében megerősödő európai külpolitikát, valamint az energiapolitikai kihívásokat ábrázolták. Ezek a képek Oroszország Ukrajna ellen indított háborújával február 24-én részben kámforrá váltak. Oroszország nyílt és kiprovokálatlan agressziója az európai kül- és biztonságpolitika legnagyobb sokkját jelenti a II. világháború vége óta. Mindezek alapján a 2023-as év fő kihívásai is ezen külpolitikai sokk következményei lesznek.

Összeurópai szinten a leglényegesebb külpolitikai stratégiai kérdés annak a megválaszolása lesz, hogy Európa milyen viszonyt kíván kialakítani Oroszországgal. Az olyan koncepcióknak, mint a „változás a kereskedelmen keresztül” vagy az „európai biztonsági architektúra csak Oroszországgal közösen képzelhető el” a tavalyi év történései alapján végleg leáldozott. A millió dolláros kérdés ezt követően úgy szól, hogy mindezek helyébe milyen viszonyt terveznek kialakítani az európai országok Moszkvával. Oroszország számos globális kérdésben – mint például a környezetvédelem – továbbra is nélkülözhetetlen partner lesz, az ENSZ BT-ben való állandó tagsága miatt pedig bármennyire is keserűen hangzik, de nem lehet megkerülni nemzetközi kérdésekben. Európai részről az Oroszországgal szembeni, energiapolitikától vezérelt fókuszot vélhetően fel fogja váltani egy biztonságpolitikai fókuszú szemlélet, ennek egyes zöngéi ugyanakkor még ismeretlenek.

Az európai kormányok számára az egyik legnagyobb kihívás az Ukrajnának küldött különböző támogatások megtartása és növelése, illetve az orosz szankciós politika fenntartása lesz. Ezek egyrészt a nyugati fegyverek további exportját, az ukrán fegyveres erők kiképzését, valamint gazdasági és humanitárius jellegű támogatásokat jelentenek majd a szétrombolt ukrán infrastruktúra helyreállítására és az ott élők megsegítésére. Az európai energiaárak már 2021 őszétől kezdve nőni kezdtek,

idén pedig a háború katalizáló hatásának következtében rekordmagasságokba nőttek. A megemelkedett energiaárak felfelé nyomták az inflációs mutatókat, és további jelentős negatív gazdasági és versenyképességi következményekkel bírnak. Az Oroszország elleni európai szankciós politika következtében az EU tagországi kevés kivételtől eltekintve sorozatosan állnak le az orosz szénhidrogének importjával, ami messzemenő hatással bír az európai országok energiapolitikai jövőjére, hiszen akármilyen kimenetellel zárul majd az ukrajnai háború, a legtöbb EU-tagország nem fog belátható időn belül orosz energiát használni. Ezek alapján a 2023-as év egyik komoly kihívása a kieső orosz energia alternatíváinak felkutatása lesz, amelyben a deklarált politikai ígéretek alapján szerepet kell kapnia az európai országok 2050-re ígért környezetvédelmi és CO₂-kibocsátáscsökkentő vállalásainak.

A tapasztalható negatív gazdasági következmények ugyanakkor nyomás alá helyezik a legtöbb európai kormányt az Ukrajnának nyújtott különböző támogatások kérdésében. Konkrétan Németországot vizsgálva a MIDEM által közölt egyik friss [kutatás](#) például arra mutat rá, hogy a társadalmi támogatottság egyre fogyatkozik Ukrajna megsegítését illetően. A németek 42 százaléka szerint csökkenteni kellene az Ukrajnának nyújtott támogatást a negatív következmények elkerülése érdekében, míg csupán 39 százalék szerint kellene fenntartani a támogatást a negatív következmények ellenére is. Külön figyelemre méltó a nyugatnémetek (42 százalék) és a keletnémetek (28 százalék) között tapasztalható különbség a támogatás fenntartásának kérdésében. Kül- és biztonságpolitikai vonatkozásban az európai kormányok számára az egyik legnagyobb dilemma – a vélhetően csökkenő társadalmi támogatottság és a külső nyomás (Egyesült Államok) mellett – maga az Ukrajnának nyújtott támogatások fenntartása lesz.

Németországnál maradv a energia- és gazdaságpolitikai nehézségek, valamint az ezt kihasználó orosz dezinformációs politika termékeny táptalajt nyújt a belső politikai feszültségeknek. A szélsőjobboldali Birodalmi Polgárok (*Reichsbürger*) elleni koordinált rendőrségi akciónak köszönhetően a német közvélemény tavaly év végén bepillantást kaphatott abba, mennyire szervezetettek és az állami intézményekben milyen magas szintekig érnek el a demokratikus alkotmányos rendszer megdöntésére irányuló terrorszervezetek sejtjei. Olaf Scholz [kijelentéseiből kiindulva](#) a német kormány számára a 2023-as év a védekező állam és a védekező demokrácia megerősítéséről fog szólni.

Soltész Béla

Spanyolország 2023-ban az [egyik legjobb](#) – vagy, fogalmazzunk így, legkevésbé rossz – kilátások elé néző nyugat-európai ország. Az orosz–ukrán háború a földrajzi távolság és az alacsony külkereskedelmi kitétség miatt a kontinensen az Ibér-félszigetet érinti a legkevésbé. Az ország [energiaimportja diverzifikált](#): legfontosabb olaj- és gázexportőr partnerei három különböző kontinensen találhatóak, és a korábbi években komoly befektetések mozdították elő a megújuló energiaforrások, így a nap- és szélenergia kiaknázását. A spanyol energiabiztonság uniós szinten is pozitív hatásokkal bírhat: Spanyolország célja ugyanis egy új, Franciaország felé vezető gázvezeték, a [MidCat](#) építésének megkezdése, amelyen keresztül az észak-afrikai vezeték és az LNG-gáz többlete Közép-Európába is megérkezhetne.

2023-ra a spanyol [GDP növekedését](#) 1,3 és 2,1 százalék közé becsülik (előbbi a központi bank, utóbbi a kormány várakozása), míg az infláció várhatóan nem éri majd el az 5 százalékot. Mindkét érték a legkedvezőbb az egész eurózónában, ami a külföldről

érkező befektetéseket is ösztönözheti. Ez azonban csak relatív siker a többi, recesszió elé néző nyugat-európai országhoz viszonyítva: a 2022 eleji, [sokkal pozitívabb](#) várakozásokat, amelyeket a poszt-Covid fellendülés és az NGEU-pénzek megérkezése táplált, az orosz-ukrán háború inflációs, energetikai és hitelpiaci hatásai szinte teljesen semlegesítették. Ez a lakossági fogyasztás [stagnálásával](#) vagy csökkenésével a spanyol szolgáltatószektort is megviselheti. A turizmus újbóli fellendülése valamennyire ellensúlyozhatja a negatív hatásokat, ennek területi eloszlása azonban egyenlőtlen az országban, a déli és keleti tengerparti részekre koncentrálódik.

A gazdasági helyzet érzékelése tehát egyes régiókban vagy egyes társadalmi csoportokban negatív lehet, márpedig [2023 választási év lesz](#) Spanyolországban, és a kampány előreláthatóan megélhetési, gazdasági kérdésekről szól majd. Az ország – amely 2008-tól kezdődően egy teljes évtizedig komoly gazdasági problémákkal küszködött – az elmúlt évek baloldali kormányzása alatt stabilizálta helyzetét, és ez a Pedro Sánchez vezette szocialisták számára kedvező helyzetet teremt a kampányban. Egy 2022-es [felmérés](#) szerint a spanyolok többsége viszonylag elégedett az anyagi és a munkaerőpiaci helyzetével. A pozitívan válaszolók még a legnagyobb ellenzéki párt, a jobbközép Néppárt szavazói között is többségben voltak. Csak a radikális jobboldali Vox szavazóinak többsége nem elégedett.

Az év végi (2023 novemberében vagy decemberében esedékes) [általános választásokon](#) a kormányzó baloldali koalíciót ennek ellenére komoly eséllyel hívhatja ki egy jobboldali pártszövetség, ha a két legnagyobb jobboldali párt, az Alberto Núñez Feijóo vezette Néppárt és a Santiago Abascal által vezetett Vox megegyezik egymással. Egyrészt a szocialisták eddigi koalíciós partnere, az Unidas Podemos belharcai és romló megítélése miatt a baloldali pártok várhatóan [nem szerzik meg a szavazatok többségét](#). Másrészt a Vox számíthat leginkább a protestszavazatokra, a lakossági percepciók romlása ezért az ő szavazótáborukat növelheti. Ha pedig a Vox elég jó eredményt ér el, a Néppárt nem teheti meg, hogy korábbi, regionális és önkormányzati szinten követett ambivalens stratégiáját folytatva kisebbségben, a Vox külső támogatásával kormányozzon. (A 2022 végi [közvélemény-kutatások](#) a Néppártnak 30 százalék, a Voxnak 15 százalék körüli támogatottságot mértek.)

A regionális politika, amely sok esetben az országos politika folyamatait is előrejelzi, jobboldali fordulatot valószínűsít. A legnagyobb spanyol régió, [Kasztília és León](#) 2022-ben beiktatott új kormányában a Néppárt mellett a Vox is részt vesz, míg [Andalúziában](#) a Néppárt egyedül szerezte meg a képviselői helyek szűk többségét. A Vox kormányra kerülése azonban a spanyolok többsége számára riasztó opció, ami egy nyílt Néppárt-Vox koalíciós ígéret esetén a szocialisták számára járhat haszonnal. A közel múltban Spanyolország belpolitikáját alapjaiban meghatározó [katalán függetlenségi mozgalom gyengült](#) – nem utolsósorban a szocialisták kompromisszumkereső politikája nyomán, amelyet egyébként sok spanyol túlzónak értékelt.

A szocialisták Pedro Sánchez jelenlegi miniszterelnök elismertségében bízhatnak: egy 2022 novemberi [közvélemény-kutatás](#) szerint, ha csak Sánchez és a néppárti Feijóo közül lehetne választani, a spanyolok 57 százaléka az előbbi politikust látná szívesebben a miniszterelnöki poszton. Sánchez ázsióját tovább növelheti, hogy 2023 második felében Spanyolország tölti be az [EU Tanácsának elnökségét](#), és a spanyol miniszterelnök az elmúlt években az európai politikában is elismert szereplővé érett. A spanyol EU-elnökség globális vezetőként láttathatja Sánchezt, aki egyéb témák mellett olyan hagyományos [spanyol külkapcsolati prioritásokat](#) emelhet be az uniós politikába, amelyek jelenleg az unió más tagállamainak is fontosak.

Az egyik ilyen prioritás Észak-Afrika, azon belül is a [gázellátás](#) kérdése. A 2021 nyara óta elmérgesedő algériai-marokkói politikai konfliktus miatt Algéria elzárta a nagyobb áteresztőképességű, Marokkón át haladó Magreb vezetékét, és csak a közvetlenül Spanyolországba menő Medgaz vezetékét használja. A két ország közötti mediáció Spanyolország prioritása, de a spanyol-marokkói kapcsolatokat terheli a Nyugat-Szahara státuszával kapcsolatos dilemma, illetve Ceuta és Melilla sajátos helyzete, beleértve a két spanyol exklávé határait nehezedő migrációs nyomást. További regionális problémát jelent Mali: a spanyol kül- és védelempolitika számára lényeges, hogy a [Száhel-övezetben](#) az EU-s tagállamok katonai jelenléte ne csökkenjen. A másik hagyományos spanyol külpolitikai prioritás Latin-Amerika. A jelenleg zömében [baloldali vezetésű országokkal](#) Spanyolország kapcsolata kiegyensúlyozott. A kapcsolatok aktualitását, felértékelődését jelzi, hogy az ukrán és orosz [gabona- és napraforgóolaj-export](#) kiesését az ország dél-amerikai importgabonával tervezi kompenzálni. A spanyol kormány a 2019-ben a ratifikáció előtt megrekedt [EU-Mercosur egyezmény](#) elkötelezett támogatója. Távolosan az Argentínából érkező földgáz is fontos szerepet kaphat az európai energiaimportban. Az ellátásbiztonság így fontos érv lehet a dél-amerikai országokkal kötendő szabadkereskedelmi egyezmény [újrátárgyalása](#) és életbe léptetése mellett.

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2023.

Szerkesztő:

MOLNÁR TAMÁS LEVENTE – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szerzők:

BARANYI TAMÁS PÉTER – Külügyi és Külgazdasági Intézet

FEJÉRDY GERGELY – Külügyi és Külgazdasági Intézet

MOLNÁR TAMÁS LEVENTE – Külügyi és Külgazdasági Intézet

SOLTÉSZ BÉLA – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szöveggondozás: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Illusztráció:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/28/2022_Russian_invasion_of_Ukraine_mapamundi.jpg

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI](#) honlapján.